

A DAGANATOK MEGELŐZÉSÉRŐL ÉS SZŰRÉSÉRŐL

A daganatos megbetegedés és az ehhez kapcsolódó daganatos halálozás csökkentésének a leghatékonyabb módja a **megelőzés, valamint a korai felismerés és kezelés**. Ehhez ismerni kell a daganatos megbetegedés kialakulásában alapvető szerepet játszó tényezőket, a daganatok kialakulásának, elterjedésének hátterét éppúgy, mint a kezelés lehetőségeit és korlátait. A rák nem egyetlen betegség, hanem kapcsolódó betegségek csoportja. A géneinkben, az életmódunkban és a körülöttünk lévő környezetben számos olyan tényező létezik, amely növeli vagy csökkenti a megbetegedés kockázatát.

A karcinogenezis az a folyamat, amelyben a normál sejtek rákos sejtekké alakulnak. Minden sejt tartalmaz géneket, melyek a test növekedését, fejlődését és helyreállítását szabályozzák. Számos gén szabályozza azt, hogy egy sejt él, meghal, osztódik (szaporodik) vagy speciális funkciókat vállal, például idegsejtré vagy izomsejtté válik. A karcinogenezis során a gének különféle változásai (mutációk) alakulnak ki, a mutációk következményeként megszűnik a sejtek működésének szabályossága, a folyamatok összerendezettsége. Ha a kialakult hibák miatt a sejtek nem pusztulnak el, hanem tovább osztódnak, szaporodnak, úgy a nagyszámú káros sejt felszaporodása daganat kialakulásához vezet. A rosszindulatú daganatsejtek behatolnak a közeli szövetekbe és szétszóródnak a test más részeire.

A karcinogenezis ismert kockázati tényezői közé tartozik a dohányzás, a dohányfüst, az egészségtelen táplálkozás, a túlsúly, a cukorbetegség, a mozgásszegény életmód, fertőzések (pl. HPV vírus, hepatitisz vírus, Helicobacter pylori fertőzés), gyógyszerek, pl. immunoszuppresszív gyógyszerek szedése szervátültetés után, a korábbi sugárterhelés, illetve bizonyos öröklött genetikai mutációk. A rák bizonyos kockázati tényezői elkerülhetők, de sokan nem. A dohányzás és egészségtelen táplálkozás, vagy mozgásszegény életmód például elkerülhető, ún. módosítható kockázati faktor, míg az öröklött genetikai eltérések nem.

A megelőzés mellett nagyon fontos szerepe van a szűrővizsgálatoknak. A szűrővizsgálatok célja, hogy időben, korai stádiumban fedezzük fel a daganatot. A szűrővizsgálat a tünet és panaszmentes egészséges személyek vizsgálata. Ha egy korai daganatot szűrővizsgálat során fedeznek fel, amikor még nem okoz tüneteket, panaszokat, akkor nagy eséllyel a daganat véglegesen meggyógyítható. A korai esetekben jóval gyakrabban kisebb beavatkozással, azaz kevésbé csontkímélő műtét nélkül is meg lehet gyógyítani a betegséget.

Ez különösen igaz pl. az emlődaganatra, ahol a szűrővizsgálattal felfedezett korai stádiumú daganatok nagy része ma már emlőmegtartó műtéttel kezelhető. Ugyanez igaz a méhnyak daganatra is, a szűréssel felfedezett rákmegelőző állapot kis beavatkozással eltávolítható, és így nem alakul ki kiterjedt daganat. A szűrés alkalmazása mintegy 80%-kal csökkenti a méhnyakrák okozta halálozást.

